

مدیریت و اقتصاد گاو‌داری:

پرورش و نگهداری گاو از دیر باز مورد توجه انسان بوده و بهره برداری از آن به هر شکل برای انسان سودمند واقع شده است. کمتر موجودی مانند گاو مفید به حال انسان بوده و هیچ وقت اهمیت شایان خود را در زندگی انسان از دست نداده است تا جایی که به گاو، نامادری انسان اطلاق می شود. در اکثر نقاط جهان گوشت گاو گوساله از جمله گرانترین و مرغوبترین گوشت ها میباشد. برای راه انداختن یک واحد دامپروری رعایت و دقت در چند نکته ضروریست:

- ۱- یک دامپرور ابتدا باید کاری را که آغاز کرده علاقمند باشد و با دل‌بستگی و ایمان کامل به این کار ادامه دهد.
- ۲- محل دامپروری میبایست از هر جهت مناسب بوده و ساختمان و تجهیزات متناسب با تعداد گاو، و گوساله داشته باشد- بهتر است دامپرور زمین لازم جهت کشف علوفه را داشته باشد تا حداقل بتواند بخشی از نیاز را تامین کند و دامپروری در کارش موفق می شود که توأم با کشاورزی پیش برود.
- ۳- گاو‌داری را باید با گاوهای اصیل و سالم شروع کرد در غیر اینصورت کار شکست می‌خورد.

۴- داشتن اطلاعات و تجربه لازمه ی پیشرفت در هر کاری است بطوریکه دامپرور باید با اصول علمی و عملی کار آشنا بوده و در تغذیه و اصلاح گاوهای خود نهایت دقت را بکند.

رعایت اصول اقتصاد در اداره ی گاوداری اساس موفقیت در این کار است. مهمترین هدف در احداث گاوداری، سوددهی است اما این حرفه در گذشته جنبه ی تفننی داشته ولی امروزه چنین نیست در واقع کلید اصلی پیشرفت و صنعتی شدن دامپروری کشور در دهه ی ۱۳۴۰ با ورود گاوهای اصیل هولشتاین از امریکا آغاز شد. در کل کشاورزی و دامپروری کاری است که باید شور و شوق وافر در آن وجود داشته و سعی کنیم حتی المقدور از هزینه ها و خسارات بکاهیم و به موقع و هوشیارانه عمل کنیم. هزینه های مختلف در یک گاوداری شامل موارد زیر است:

۱- هزینه تغذیه ۴۵ درصد

۲- هزینه ی دستمزدها ۱۵ درصد

۳- هزینه ی متفرقه و پیش بینی نشده ۱۵ درصد

۴- هزینه سرمایه گذاری ۲۰ درصد

۵- مدیریت ۵ درصد

بیشترین هزینه مربوط به تغذیه است که این هزینه در ایران متجاوز از ۶۰ درصد است پس خرید به موقع علوفه و خوراک و کاهش ضایعات آن در کاهش هزینه تغذیه موثرند - یک دامپرور آگاه موقع فراوانی محصول یا سر فصل خوراک دام خود را تهیه می نماید. تولید شیر و گرفتن گوساله هدف نهایی و بازدهی یک گاوداری شیری است و گاویکه آبستن شود و یا تولید پائینی دارد نگه داریش اقتصادی نیست. معمولا هر گاو به ازای هر کیلو شیر ۲-۵ برابر علوفه مصرف می کند گاوداری مانند هر سازمانی نیازمند اداره و مدیریت صحیح است هیچ کس نمی تواند با اتکای به سرمایه ی خود در کار گاوداری موفق شود بدون آنکه اصول مدیریت را رعایت کند. دامپرور با موجود زنده سر و کار دارد که تعطیل بردار نیست و مراقبت دائمی و شبانه روزی میخواهد تنها داشتن گاو اصیل کافی نیست، مدیریت باید عالی باشد. مهمترین اهرم در پرورش گاو داشتن کارگران دلسوز و علاقمند بکار است چونکه دائما با گاو سر و کار دارند و یک دامداری نیازمند کارگران صدیق و شایسته است پس در درجه ی اول میبایست روابط حسنه بین کارگران و کارفرما بوجود آید که با رعایت چند اصل میتوان آنرا ایجاد کرد مانند مراعات اصل تشویق و با ارزش شمردن کارگر، همدلی و همفکری با کارگر، محترم شمردن کارگر شناسایی زندگی آن ها، دادن مزایا به کارگران.

مهمترین مسئولیت دامپرور و زیر نظر داشتن تمام کارهای روزمره و سرکشی دقیق به دام ها و بررسی حالت سلامت گله است یکی از مسایل مدیریت گاو شیری، شناسایی گاو فصل است که روزانه حداقل ۶۰ دقیقه برای اینکار باید وقت گذاشت.

شرایط ایران:

- در گاوداری های صنعتی ایران معلوم شده است که مواد غذایی مصرفی اغلب کیفیت خوبی ندارند و باید موقع جیره نویسی گاوها ۲۰-۱۰ درصد بیش از جداول استاندارد تغذیه، اعمال کنیم. اغلب گاوهای اصیل ایران دچار کمبود مواد غذایی و

ویتامین بوده بطوریکه معدل تولید گاوهای هولشتاین ایرانی ۶۰۰۰ کیلو با چربی ۳/۸ درصد است. بیش از ۷۰ درصد محصولات زراعی و دامی ایران بین ۳۰ تا ۳۰۰ درصد گران تر از بازار جهانی است مثلاً قیمت گوشت مرغ ۲ برابر ترکیه و عراق است.

مدیریت گوساله و تلیسه ها :

- آینده ی هر واحد پرورش گاو شیری بستگی به موفقیت آن در برنامه های مربوط به پرورش گوساله و تلیسه است. مهمترین مرحله ی پرورش گوساله ها بعد از شیرگیری تا ۶ ماهگی است که میزان ابتلا به بیماری ها براحتی میتواند بالا برود.

بطوریکه حساس ترین فعالیتهای متداول گاو‌داری، پرورش گوساله است و حساسیت گوساله به عوامل نامساعد محیطی و تغذیه ای بسیار بالاست. از زمان تولد تا شیرگیری بیشترین فشار و تغییرات متابولیکی بر گاو جوان وارد می شود.

مرگ و میر گوساله ها از تولد تا شیرگیری ۱۱ درصد و پس و از شیرگیری تا زایمان ۲ درصد است در آمریکا - در واقع عامل بقای گاو‌داری تولید و پرورش گوساله است و دامدار باید به وضعیت آبستنی به موقع گاوهای خود اهمیت فراوان بدهد. در مورد مدیریت تلیسه بخصوص تلیسه های پاکل توصیه می شود BCS آن ها از ۳

فراتر نرود بطوریکه در برزیل در سن ۱۳ ماهگی و وزن ۳۵۰ کیلوگرم اولین تلقیح را انجام میدهند زیرا اگر وزن تلیسه به ۴۰۰ کیلوگرم برسد BCS نیز ۳/۸ شد و برگرداندن حیوان به وزن اصلی بسیار سخت می شود و این مشکل تا حدی است که در فارم های ایران حدود ۵۰ درصد تلیسه های پای کل چاق هستند در حالیکه تلیسه باید همیشه گرسنه بماند و غذا خوب بخورد.

نتیجه: سه نوع وظیفه مدیریت برای موسسات و واحدهای کشاورزی تشخیص داده شده است:

رهبری، مدیریت و امور اداری - وظیفه رهبری تعیین خط مشی و استفاده از عوامل تولید است، در مدیریت این برنامه های باید عملی و اجرا شوند و در امور اداری -

مالی برای تحقق بخشیدن به وظایف رهبری و مدیریت است. دام ها جز دارایی های جاندار یا زنده به حساب آمده و بکار گیری دام به عنوان وسیله ی تولید زمان تولید زمانی بصرفه است که موجب افزایش سود شود و هدف اصلی از احداث گاوداری کسب سود است پس مانند هر سازمانی بدون رعایت مسائل اقتصادی و مدیریتی نمی توان در کار موفق شد. اولید دغدغه در اداره ی یک گاوداری تامین به موقع علوفه و کنسانتره ی مورد نیاز دام است یعنی با حساب کردن مقدار ماده ی خشک مصرفی که گاو مصرف می کند- روزانه - به همان مقدار علوفه تهیه و انبار کرد بعنوان مثال اتحادیه هایی در کشورهای صنعتی وجود دارد که گاو دارها در یک زمان و توسط اتحادیه اقدام به خرید علوفه کرده و مشکلی برای تامین آن ندارند ولی در شرایط کشورمان اقدام به موقع و مدیریت زمان عامل موفقیت یک واحد دامداری می شود و عوامل زیادی به یکدیگر جمع می شوند و منجر به رسیدن به بازدهی و سود در یک واحد دامی می گردند.

منابع:

۱- سخنرانی دکتر تولسما از شرکت ویپرویی هلند در کارگاه تغذیه و باروری-

زمستان ۸۳ - سازمان علمی ، پژوهشی و صنعتی ایران

۲- مدیریت گاو‌داری - دکتر پرویز مزینی - نشر سپهر - چاپ دوم ۱۳۸۲

۳- پرورش گاو و گوساله - دکتر پرویز مزینی - نشر چهر -

۴- پرورش ، مدیریت و تغذیه گوساله - دیویس و دراکلی - ترجمه دکتر ناصریان،

صارمی، باشتنی، فروغی دانشگاه فردوسی منشور مشهد - ۱۳۸۴ - چاپ اول

۵- مدیریت کشاورزی - هاووزر، پترز - دکتر سیاوش دهقانیان با ترجمه - دانشگاه

فردوسی مشهد - ۱۳۷۴ چاپ سوم.